

Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet riksdagsstyrelsens förslag 2001/02:RS3 Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier. Utskottet tillstyrker i sak riksdagsstyrelsens förslag att den administrativa handläggningen av ärenden om inkomstgaranti skall överlämnas till Statens pensionsverk (SPV) samtidigt som möjligheterna att kontrollera att rätt belopp betalas ut inom ramen för systemet förbättras. Utskottet föreslår att vissa av lagreglerna på området utformas i överensstämmelse med vad som under utskottsberedningen av ärendet har förordats av Lagrådet. Det rör bl.a. möjligheten att få vissa beslut om inkomstgaranti överprövade i domstol och skyldighet att betala ränta på belopp som skall betalas tillbaka av en garantitagare. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2003.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Förslagets huvudsakliga innehåll.....	5
Bakgrund	6
Det nuvarande systemet.....	6
Utskottets överväganden	10
Förslaget i allmänhet	10
Formen för överlämnande till SPV.....	10
Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen.....	12
Förslaget till lag om ändring i lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter.....	13
Förslagen till lagar om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.....	15
Framtida översyn av regelverket	16
Ikraftträdande	17
Bilaga 1 Riksdagsstyrelsens lagförslag	18
Bilaga 2 Till Lagrådet.....	25
Bilaga 3 Lagrådet	32
Bilaga 4 Utskottets lagförslag.....	40
Bilaga 5 Remissinstanser.....	48

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Riksdagen antar utskottets i *bilaga 4* intagna förslag till lag om ändring i sekretesslagen. Därmed bifaller riksdagen delvis riksdagsstyrelsens förslag i denna del.

2. Lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Riksdagen antar utskottets i *bilaga 4* intagna förslag till lag om ändring i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter. Därmed bifaller riksdagen delvis riksdagsstyrelsens förslag i denna del.

3. Lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Riksdagen antar utskottets i *bilaga 4* intagna förslag till lag om ändring i lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet. Därmed bifaller riksdagen delvis riksdagsstyrelsens förslag i denna del.

4. Lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Riksdagen antar utskottets i *bilaga 4* intagna förslag till lag om ändring i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen. Därmed bifaller riksdagen delvis riksdagsstyrelsens förslag i denna del.

5. Lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

Riksdagen avslår riksdagsstyrelsens i *bilaga 1* intagna förslag till lag om ändring i lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter.

Stockholm den 10 december 2002

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Helena Bargholtz (fp), Pär Axel Sahlberg (s), Kenth Högström (s), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v), Mats Berglind (s), Henrik S Järrel (m), Anders Bengtsson (s), Tobias Krantz (fp), Kerstin Lundgren (c), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s) och Gustav Fridolin (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inom riksdagsförvaltningen genomfördes efter valet 1998 en uppföljning av vissa ettåriga inkomstgarantier som utgått enligt lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter. Uppföljningen föranledde ett beslut i mars 2000 av riksdagens förvaltningsstyrelse om en översyn av det rapporteringssystem som gällde i fråga om inkomstgarantier. Sedan denna översyn genomförts beslutade riksdagsstyrelsen i februari 2002 att ge riksdagsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett detaljerat förslag som utgår från principen att inkomstgarantier till f.d. ledamöter ansluts till den handläggningsordning som gäller för statliga chefspensioner m.fl. och som innebär att Statens pensionsverk (SPV) övertar den administrativa hanteringen för utbetalning av garantin.

Under våren 2002 granskade Riksdagens revisorer med hjälp av KPMG Bohlins AB systemet med inkomstgaranti för riksdagsledamöter. Granskningen har lett till vissa ställningstaganden av Riksdagens revisorer.

Efter att ha övervägt de tidigare förslagen beslutade riksdagsstyrelsen den 10 september 2002 att föreslå riksdagen att anta förslag till vissa lagändringar. Riksdagsstyrelsens lagförslag återfinns i *bilaga 1*.

Sedan kammaren hänvisat förslaget till konstitutionsutskottet har utskottet inbjudit sju remissinstanser att yttra sig över förslaget. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan kommentarer. I vissa av remissyttrandena förespråkas en annorlunda utformning av den nya lagregleringen i några hänseenden.

Efter remissbehandlingen upprättades inom utskottets kansli ett något överarbetat utkast till lagreglering. Utkastet sammanföll med riksdagsstyrelsens förslag såväl som på ett par punkter. Utskottet har inhämtat yttrande från Lagrådet över lagförslagen i kansliutkastet. Det till Lagrådet remitterade kansliutkastet återfinns i *bilaga 2*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 3*. De lagförslag utskottet lägger fram finns i *bilaga 4*.

De synpunkter som tillförts ärendet av remissinstanserna och Lagrådet redovisas i det följande under rubriken Utskottets överväganden i de sammanhang till vilka de hör.

Inga motioner har väckts i ärendet.

Förslagets huvudsakliga innehåll

Det förslag riksdagsstyrelsen har lagt fram gäller lagar om ändring i sekretesslagen (1980:100), lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter, lagen

(1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet och lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Förslagen syftar i huvudsak till att göra det möjligt för riksdagsförvaltningen att genom avtal lämna över handläggningen av ärenden om inkomstgaranti till SPV och att förbättra möjligheterna att kontrollera att rätt belopp betalas ut inom ramen för systemet med inkomstgaranti. Möjligheterna till kontroll stärks genom att garantitagarnas uppgifter om sina inkomster skall kunna verifieras hos arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån till en garantitagare. I syfte att skydda en del av de uppgifter som inhämtas i kontrollsyfte föreslås en regel om sekretess för uppgifter som hänför sig till ärenden om inkomstgaranti.

Bakgrund

Det nuvarande systemet

Inkomstgaranti för riksdagens ledamöter

Bestämmelser om inkomstgaranti finns i 13 kap. lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, nedan kallad ersättningslagen. Reglerna innebär i huvudsak följande.

En riksdagsledamot som lämnar sitt uppdrag efter minst 3 års sammanhängande tid i riksdagen och som inte fyllt 65 år är berättigad till inkomstgaranti. För den som varit riksdagsledamot kortare tid än 6 hela sammanhängande år gäller inkomstgarantin under 1 år och är 80 % av garantiunderlaget. Det underlaget består av ledamotsarvodet vid avgången samt ev fasta tillägg. Uppgår tiden i riksdagen till mer än 6 sammanhängande år gäller inkomstgarantin i 2 år, om riksdagsledamoten inte uppnått 40 års ålder. Har ledamoten uppnått 40 men inte 50 års ålder gäller inkomstgarantin i 5 år. Om ledamoten uppnått 50 års ålder vid avgången gäller garantin till ingången av den månad då han eller hon fyller 65 år.

Under det första året är inkomstgarantin alltid 80 % av underlaget. Därefter beror garantins storlek på hur länge ledamoten suttit i riksdagen. För hel inkomstgaranti krävs 12 års tjänstgöring i riksdagen. Garantin är då 66 % av garantiunderlaget. För den som tjänstgjort mellan 6 och 11 år är garantin mellan 33 och 60,5 % av garantiunderlaget.

Inkomstgarantin reduceras om garantitagaren har vissa andra inkomster. Dock skall inkomster motsvarande ett prisbasbelopp per år undantas vid samordningen (för närvarande 3 158 kr per månad). Att ersättningsbeloppet skulle minskas om garantitagaren hade andra inkomster var en viktig förändring i förhållande till det tidigare systemet med visstidspension och avgångsersättning.

Inkomstgaranti för företrädare i Europaparlamentet

För den som är eller har varit både företrädare i Europaparlamentet och riksdagsledamot gäller lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet, nedan kallad företrädarlagen. Bestämmelserna i den lagen anknyter till bestämmelserna om inkomstgaranti i ersättningslagen. Om en f.d. riksdagsledamot tar plats i Europaparlamentet regleras hans rätt till inkomstgaranti uteslutande i företrädarlagen.

Handläggningsrutiner avseende inkomstgaranti

Bestämmelser om administrativa rutiner för beslut och utbetalning av inkomstgaranti finns i tillämpningsföreskrifter till ersättningslagen och företrädarlagen samt i anvisningar till blanketter för inkomstgarantin.

Information och beslut om inkomstgarantier

I samband med att en ledamot avgår lämnas såväl allmän som riktad information om reglerna för inkomstgaranti och pensionsförmåner. Varje enskild ledamot får information om vilka ersättningar han eller hon är berättigad till och storleken på dessa. Vidare sänds ansökningshandlingar ut.

När ansökan lämnats in fattar riksdagsförvaltningen beslut om rätt till inkomstgaranti. Tillsammans med beslutet får ledamoten ett informationsmaterial där rutinerna för inkomstrapportering och utbetalning av inkomstgaranti beskrivs samt blanketter för en månatlig rapportering av inkomster som påverkar inkomstgarantin.

Om en ledamot inte lämnar någon ansökan fastställs inte någon rätt till inkomstgaranti.

Rapportering varje månad

De uppgifter som lämnats på ansökningsblanketten ligger till grund för om, och i så fall hur stort, avdrag som skall göras på den utbetalning som sker den första månaden. Därefter skall garantitagaren en gång per månad, före den 5:e, skicka in en redogörelse för faktiska inkomster föregående månad och en preliminär beräkning av inkomster för aktuell månad. Utbetalning av inkomstgaranti sker den 25:e i varje månad.

Rutiner för när månadsrapport uteblir

Om garantitagaren inte skickar in någon inkomstuppgift, betalas inkomstgaranti ut med samma belopp som tidigare i ytterligare två månader. Påminnelser sänds från riksdagsförvaltningen till garantitagaren. Om garantitagaren inte hör av sig, upphör utbetalningen tills han eller hon inkommit med begärda inkomstrapporter.

Årsavstämning

I mitten av januari varje år ombeds garantitagaren att lämna en årsuppgift för det gångna året. Årsuppgiften skall innehålla uppgift om de inkomster som påverkar inkomstgarantin. Den skall ha kommit in senast den 15 februari. Därefter görs en årsavstämning. Om årsuppgiften visar att garantitagaren har haft högre inkomster än vad som angetts i månadsrapporterna leder det till ett krav på återbetalning, som i vissa fall verkställs genom avdrag på kommande utbetalning. I andra fall skickas en faktura. Om årsuppgiften visar att garantitagaren har haft lägre inkomster, görs i regel en utbetalning till garantitagaren.

Fordringar

Om möjligt räknas uppkomna fordringar av vid kommande utbetalningar. Om skulden överstiger 5 000 kr, delas avdraget upp på tre tillfällen om inte annat överenskommits med garantitagaren. Om det inte finns någon kommande utbetalning att göra avdrag på, sänds i stället en faktura. Vid för sen betalning debiteras dröjsmålsränta enligt 6 § räntelagen (1975:635), dvs. referensränta med tillägg av 8 procentenheter. I övrigt tas ingen ränta ut.

Handläggningsrutiner hos SPV avseende chefspensioner

SPV har hand om statliga chefspensioner. Dessa regleras i förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m. Verket hanterar också de s.k. förordnandepensionerna som gäller för dem som tillträtt en statlig förordnandetjänst före den 1 oktober 1995. I fråga om dessa gäller fortfarande den i övrigt upphävida förordningen (1991:1160) om förordnandepension m.m.

Förordnandepension och chefspension skall minskas med inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete som pensionstagare har för tiden före den månad som pensionstagaren fyller 65 år. Efter 65 års ålder samordnas i allmänhet andra pensioner, såsom t.ex. ITP (Industrins och handelns tilläggs-pension för tjänstemän).

En pensionstagare med förordnandepension får under år 2002 tjäna upp till 109 800 kr per år utan att det påverkar pensionen. Motsvarande belopp för den som har chefspension är 58 308 kr.

När en ansökan har kommit in till SPV, fattas ett beslut av SPV – i vissa fall av regeringen – om förordnandepension alternativt chefspension. Ett beslut om förordnandepension/chefspension fattas alltid, även om pensionstagaren har en annan inkomst som är mycket hög. På den inkomstuppgift som SPV begär in, behöver sökanden inte lämna uppgift om utbetalare, t.ex. arbetsgivare eller pensionsutbetalare – endast ett belopp skall anges. Kontantprincipen används, vilket innebär att ersättningar skall redovisas för det år som de betalas ut, oavsett vilket år ersättningen hänförs till.

Den som har förordnandepension eller statlig chefspension krävs av SPV i november (år 1) på preliminära inkomstuppgifter för kommande kalenderår. Med hänsyn till lämnade inkomstuppgifter betalas förordnandepension/chefspension ut under år 2. Om inkomsten ändras, skall pensionstagaren

anmäla detta till SPV. Slutlig reglering görs i februari/mars år 3, efter att SPV har krävt uppgifter om faktiska inkomster.

Den som efter årsavstämning har pengar att fordra får ingen ränta. SPV tar inte heller ut någon ränta på återkrav som återbetalas enligt de villkor som anges i faktura, vilket i regel innebär att betalning skall ske inom en månad. För skuld som inte betalas inom en månad tillämpas förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar. Den innebär att dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) debiteras, dvs. gällande referensränta utökad med 8 procentenheter. Detsamma gäller om återbetalning inte sker i enlighet med en överenskommen avbetalningsplan. För krav som återbetalas enligt överenskommen avbetalningsplan debiteras ränta motsvarande statens utlåningsränta. Varje år får omkring tio pensionstagare pengar återbetalda, och cirka tio pensionstagare krävs på återbetalning, efter årsavstämningen. SPV bevakar ca 100 förordnandepensioner och chefspensioner per år. För närvarande erhåller cirka tio personer inte någon utbetalning av pension på grund av för hög inkomst.

Utskottets överväganden

Förslaget i allmänhet

En utgångspunkt för riksdagsstyrelsens förslag är att hanteringen av inkomstgarantierna skall flyttas över till SPV. Utskottet har inte något att invända i princip mot att denna avsikt förverkligas, inte heller mot att möjligheterna till kontroll av att rätt belopp betalas ut förbättras. Utskottet instämmer i att vissa föreskrifter på området bör meddelas genom lag. I det följande berör utskottet de synpunkter på enskilda inslag i riksdagsstyrelsens lagförslag som har anförts av remissinstanserna. Redaktionellt betonade synpunkter berörs dock inte särskilt. Utskottet berör vidare vad Lagrådet har anfört.

Formen för överlämnande till SPV

Enligt Lagrådets uppfattning kan det sättas i fråga om den tilltänkta överföringen av arbetsuppgifter genom ett avtal mellan riksdagsförvaltningen och SPV är förenlig med de principer som ligger till grund för fördelningen av kompetens mellan myndigheter. Övervägande skäl talar enligt Lagrådet för att en sådan ändring av fördelningen av arbetsuppgifter mellan olika myndigheter som det är fråga om här bör ske genom generella föreskrifter i lag eller annan författning och inte genom avtal mellan myndigheterna själva. Lagrådet anser att frågan bör ytterligare övervägas utifrån bl.a. konstitutionella utgångspunkter.

Enligt Lagrådet leder de lösningar som föreslagits med utgångspunkt i att överlämnandet av arbetsuppgifter till SPV skall ske genom ett avtal till att lagregleringen blir otydlig och missvisande. Bland annat anges i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet att vissa ansökningar skall göras hos riksdagsförvaltningen och att riksdagsförvaltningen skall skaffa vissa uppgifter från garantitagare, arbetsgivare m.fl., trots att avsikten är att SPV i dessa hänseenden skall verka i riksdagsförvaltningens ställe. Sådana otydligheter blir enligt Lagrådet desto mer besvärande när lagreglerna, såsom i detta fall, har enskilda sökande som sina adressater. När det dessutom föreslås att en straffrättslig sanktion skall införas för arbetsgivare eller annan som inte fullgör sin skyldighet att lämna uppgifter på begäran av riksdagsförvaltningen uppkommer särskilda problem med hänsyn till den straffrättsliga legalitetsprincipen, om det i själva verket inte är riksdagsförvaltningen utan SPV som begär dessa uppgifter.

De statliga förvaltningsmyndigheterna lyder enligt 11 kap. 6 § regeringsformen under regeringen, om de ej enligt regeringsformen eller annan lag är myndigheter under riksdagen. Riksdagen granskar rikets styrelse och förvaltning. Enligt regeringsformen styr regeringen riket under ansvar inför riksdagen.

gen (1 kap. 4 och 6 §§ RF). Dessa grundläggande konstitutionella regler bildar utgångspunkten för bedömningen av den fråga som Lagrådet har pekat på. En annan utgångspunkt är att statliga myndigheter i princip skall utöva endast sådan verksamhet som de har författningsstöd för.

De myndigheter som lyder under regeringen får som regel författningsstöd för sin verksamhet genom de instruktioner som regeringen utfärdar genom förordningar. Inom de gränser som följer av vad riksdagen kan anses ha medgivit genom lag och i budgetregleringens form kan regeringen själv utforma och ändra sådana instruktioner. Regeringens ansvar inför riksdagen visar sig i att regeringen och statsråden i olika former, konstitutionellt och politiskt, kan göras ansvariga av riksdagen för det sätt på vilket den statliga förvaltning som lyder under regeringen fyller sina uppgifter. Av detta följer att de statliga förvaltningsmyndigheterna under regeringen inte utan vidare kan åläggas uppgifter genom beslut av riksdagen utanför regeringens kontroll.

För SPV gäller förordningen (1997:131) med instruktion för Statens pensionsverk. Enligt denna instruktion är SPV central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensionen och statens tjänstegrupplivförsäkring. I 3 § sägs att SPV får utföra uppdrag åt myndigheter och andra uppdragsgivare under förutsättning att det är fråga om uppgifter som ligger nära verkets huvuduppgifter.

Av det anförda framgår att det finns stöd i regeringsförfattning för det tilltänkta överlämnandet av myndighetsuppgifter till SPV. För riksdagsförvaltningens del skulle författningsstödet komma att utgöras av den lagreglering som föreslås i detta ärende. Det tilltänkta överlämnandet av arbetsuppgifter till SPV bör inte behöva vålla några svårigheter för regeringen att inför riksdagen bära ansvaret i fråga om SPV:s verksamhet. Inte heller bör man behöva räkna med att regeringen genom förordningar ändrar förutsättningarna för verksamheten på ett sätt som skulle kunna ifrågasättas från konstitutionella synpunkter.

Det anförda utesluter inte att ett överlämnande av myndighetsuppgifter på det sätt som har föreslagits kan ge upphov till vissa rättsliga frågor om ansvaret för verksamheten. Det straffrättsliga ansvaret för felaktig myndighetsutövning torde visserligen inte kompliceras av att vissa beslut kommer att fattas av SPV i riksdagsförvaltningens ställe. En mera komplicerad fråga kan möjligen visa sig vara det skadeståndsrättsliga ansvaret för fel vid myndighetsutövning. Denna fråga framstår emellertid som en intern fråga för staten som part i ett utomobligatoriskt skadeståndsrättsligt förhållande. Den bör därför i eventuellt uppkommande fall kunna lösas i praktiken.

Att uppgifter överlämnas mellan myndigheter genom avtal är inte något nytt. Bland annat finns, som framgår av riksdagsstyrelsens förslag, sedan 1996 ett avtal mellan riksdagsförvaltningen och SPV enligt vilket SPV betalar ut ett antal pensionsförmåner till riksdagsledamöter. Det nu föreslagna avtalet ansluter till det tidigare.

Det nu anförda visar enligt utskottets mening att ett överlämnande av myndighetsuppgifter på det sätt som har föreslagits inte bör vara något regul-

järt sätt att ordna offentliga förvaltningsuppgifter. Det kan å andra sidan inte anses uteslutet av konstitutionella skäl. Med hänsyn till de särskilda förhållanden som talar för att den nu föreslagna överlåtelsen kommer till stånd anser utskottet att den kan accepteras. Utskottet tillstyrker sålunda riksdagsstyrelsens förslag i detta hänseende. Utskottet återkommer i det följande till vissa ändringar i lagförslagen som syftar till att avhjälpa sådana otydligheter som Lagrådet har pekat på.

Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen

Riksdagsstyrelsens förslag innebär att det genom lag skall föreskrivas om skyldighet för garantitagare och utbetalare av ersättningar att lämna uppgifter som behövs för tillämpningen av systemet med inkomstgaranti. Enligt riksdagsstyrelsen finns det goda skäl för en hög grad av öppenhet rörande uppgifter inom ramen för detta system. En del uppgifter framstår som harmlösa, särskilt om det rör sig om en sedvanlig löneutbetalning för ett traditionellt arbete. Uppgiften att en person har en pension som grundas på kollektivavtal framstår enligt vad riksdagsstyrelsen anför inte heller som särskilt känslig. Även det förhållandet att inkomstuppgifterna rör personer som har eller har haft förtroendeuppdrag bidrar enligt riksdagsstyrelsen till att ge behovet av insyn en särskild tyngd.

Mot dessa intressen står enligt vad riksdagsstyrelsen anför behovet av skydd för den personliga integriteten. Om vissa ersättningar framstår som harmlösa, är detta enligt riksdagsstyrelsen inte fallet generellt. Särskilt i fråga om vissa uppdragsersättningar framstår saken som annorlunda. Som exempel nämner riksdagsstyrelsen arvoden för uppdrag som hänför sig till politiskt arbete, exempelvis arvoden för att skriva i en tidning. Riksdagsstyrelsen anför även andra fall i vilka uppgifterna inte framstår som harmlösa.

Vid en samlad bedömning av de intressen som står mot varandra väger skyddsaspekten enligt riksdagsstyrelsen så tungt att uppgifter i ett ärende om inkomstgaranti i vissa fall bör kunna skyddas av sekretess. Riksdagsstyrelsens förslag innebär att sekretess skall gälla hos myndighet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden i ärende om inkomstgaranti för den som varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Som exempel på uppgifter som normalt sett bör betraktas som känsliga och inte lämnas ut nämner Riksdagsstyrelsen uppgifter som inhämtats i kontrollsyfte, bl.a. uppgifter om pensionsförsäkringar och arvodesinkomster som är hänförliga till opinionsbildande arbete. Det särskilda intresse av insyn som finns i denna typ av ärenden bör enligt riksdagsstyrelsen tillgodoses genom att de beslut som fattas undantas från sekretessen.

Justitiekanslern (JK) har anført att det är rimligt att anta att offentlighetsintresset är ovanligt starkt i ärenden av det slag som det här är fråga om och att det kan ifrågasättas om inte det starka offentlighetsintresset borde föranleda ett ännu mer begränsat sekretesskydd än det som riksdagsstyrelsen har före-

slagit. Ett sätt att uppnå detta skulle enligt JK kunna vara att begränsa sekretessen hos myndigheten till fall då det kan antas att den som uppgiften rör lider *betydande* men eller *avsevärd* skada om uppgiften röjs. JK ifrågasätter om sekretess normalt bör råda för uppgifter om arvodesinkomster som är hänförliga till opinionsbildande arbete.

En given utgångspunkt för bedömningen är att den insyn som följer av offentlighetsgrundsatsen inte bör inskränkas utan mycket starka skäl. Det som JK har anfört till stöd för en annan avvägning av de intressen som står emot varandra än den som ligger till grund för riksdagsstyrelsens förslag är enligt utskottets mening väl värt att beakta. Såsom riksdagsstyrelsen anfört väger emellertid behovet av skydd för den personliga integriteten också tungt. Enligt utskottets mening är riksdagsstyrelsens förslag väl avvägt i detta hänseende. Utskottet tillstyrker att riksdagsstyrelsens förslag antas i sak. Lagtexten bör dock redigeras i enlighet med ett förslag som framförts av Lagrådet.

Förslaget till lag om ändring i lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen skall beslut i förvaltningsärenden som fattats av riksdagens organ vid överklagande prövas av Regeringsrätten i de fall som särskilt anges av riksdagen och i övrigt av Riksdagens besvärsnämnd. Av lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter framgår att överklaganden av den typ av beslut som det här är fråga om prövas av Riksdagens besvärsnämnd.

Riksdagsstyrelsens förslag innebär att vissa grundläggande beslut enligt reglerna för inkomstgaranti skall fattas av riksdagsförvaltningen. Andra beslut skall fattas av SPV, bl.a. sådana om återbetalning av för mycket utbetald ersättning. Beslut av SPV överklagas i regel till allmän förvaltningsdomstol enligt 22 a § förvaltningslagen (1986:223). Det innebär att besluten överklagas till länsrätten.

Riksdagsstyrelsen anför att det inte finns någon anledning att av hänsyn till Sveriges internationella åtaganden ändra på den ordning som i dag gäller för överprövning av beslut som fattas av riksdagsförvaltningen. Inte heller i fråga om de beslut som enligt riksdagsstyrelsens förslag skall komma att fattas av SPV anser styrelsen med hänsyn tagen till processekonomiska aspekter m.m. att det skulle vara bäst att föreslå en ändring av den ordning som gäller för överprövning av riksdagsförvaltningens beslut i hithörande frågor. Riksdagsstyrelsens förslag innebär följaktligen att de beslut som skall fattas av SPV såväl som de som skall fattats av riksdagsförvaltningen får överklagas hos Riksdagens besvärsnämnd.

Kammarrätten i Sundsvall har anfört att det inte kan uteslutas att Riksdagens besvärsnämnd inte uppfyller kraven på en opartisk och oavhängig domstol enligt artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga

rättigheterna och de grundläggande friheterna. Då nämnden till största delen består av riksdagsledamöter och då de ärenden som behandlas i nämnden rör ersättning till f.d. riksdagsledamöter kan det för en objektiv iakttagare framstå som att det föreligger en sådan intressegemenskap mellan ledamöterna i nämnden och den part ärendet rör, att nämndens opartiskhet kan ifrågasättas. Mot bakgrund av att beslut i vissa liknande ärenden överklagas till allmän förvaltningsdomstol anser kammarrätten att de nu aktuella överklagandena väl skulle passa för handläggning inom de allmänna förvaltningsdomstolarna. För att undvika att vissa ärenden om inkomstgaranti prövas av Riksdagens besvärsnämnd och vissa ärenden av allmän förvaltningsdomstol skulle enligt kammarrätten en överflyttning till SPV även av prövningen av det grundläggande beslutet om inkomstgaranti kunna övervägas.

Lagrådet har anført att det starkt kan ifrågasättas om Riksdagens besvärsnämnd i de ärenden det här är fråga om helt uppfyller kraven i artikel 6 i Europakonventionen. Några garantier för att förfarandet inför nämnden fullt ut motsvarar kraven i artikel 6 finns enligt Lagrådet inte. Därtill kommer enligt Lagrådet att de fyra ledamöter som jämte ordföranden ingår i nämnden själva är riksdagsledamöter och att vissa av de beslut som fattas i fråga om inkomstgaranti och efterlevandeskydd kan tänkas få betydelse för dessa ledamöter själva eller deras anhöriga. Enligt Lagrådets mening bör det därför finnas en rätt till överprövning i domstol av SPV:s eller besvärsnämndens beslut rörande inkomstgaranti. Eftersom Lagrådets prövning är begränsad till de lagförslag som ingår i remissen avstår Lagrådet från att uttala sig om i vilken utsträckning de synpunkter Lagrådet har anført har tillämpning även på andra beslut än dem som omfattas av remissen.

Riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter innefattar ett undantag från den huvudregel om tillgång till domstolsprövning av förvaltningsbeslut som numera gäller enligt 22 a § förvaltningslagen (1986:223). Antas inte riksdagsstyrelsens förslag, blir huvudregeln tillämplig. Det skulle innebära att SPV:s beslut i ärenden om inkomstgaranti skulle kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Mot bakgrund av vad som har anført under remissbehandlingen och av Lagrådet anser utskottet att de beslut som skall fattas av SPV i frågor om inkomstgaranti bör kunna överprövas i domstol. Utskottets lagförslag, *bilaga 4*, innehåller följaktligen inte något förslag till ändring i lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter. Utskottet berör avslutningsvis i detta betänkande det som Lagrådet har anført i fråga om beslut som fattas av Riksdagens besvärsnämnd, vilket rör även andra beslut än dem som omfattas av remissen.

Förslagen till lagar om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Lagrådet har föreslagit att 13 kap. 17 och 18 §§ lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter slås samman till en enda paragraf. Mellan de två paragraferna föreligger den skillnaden att en ansökan avseende inkomstgaranti inte skall avse rätten till en sådan garanti utan utbetalning av denna, medan den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om detta skydd och inte om utbetalning. Enligt Lagrådet behövs inte någon ansökan annat än i de fall då utbetalning begärs. Lagrådet anför att det är självklart att det, när en sådan ansökan görs, måste prövas både om det föreligger en rätt till inkomstgaranti eller efterlevandeskydd och vilket belopp som i så fall skall utbetalas. Lagrådets förslag avser även 9 kap. 17 och 18 §§ lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Den ordning riksdagsstyrelsen har föreslagit utgår från att riksdagsförvaltningen utan särskild ansökan från garantitagaren skall fatta ett beslut för varje avgången ledamot av riksdagen i frågan om rätten till inkomstgaranti. Som skäl för förslaget har riksdagsstyrelsen i huvudsak anført att det blir lättare att få en samlad bild av riksdagens åtaganden i fråga om avgångna ledamöter, att den som bara vill ha garantin fastställd slipper att lämna uppgifter om sin ekonomi och att systemet blir mer lättadministrerat för SPV, vars uppgifter på detta sätt i princip blir begränsade till att se till att rätt belopp betalas ut. Såsom berörts i det som riksdagsstyrelsen har anført betingas förslaget till icke ringa del av de praktiska förhållanden under vilka avgöranden av frågan om en avgången ledamot är berättigad till inkomstgaranti träffas. Sådana avgöranden föregås ofta av tämligen omfattande utredningar om ledamotens tjänstgöring i riksdagen. Det framstår som mindre ändamålsenligt att dessa utredningar skulle utföras av SPV. Dessa hänsyn bör enligt utskottets mening få vägra tyngre än de mera redaktionellt betonade synpunkter Lagrådet har anført. Utskottet förordar således att regleringen på denna punkt utformas i enlighet med vad riksdagsstyrelsen har föreslagit.

Lagrådet har berört vissa aspekter på utformningen av förslaget till lagregler om skyldighet för garantitagare att lämna uppgifter (13 kap. 19 § respektive 9 kap. 19 §). Utskottets lagförslag har utformats i huvudsaklig enlighet med vad Lagrådet förordat.

Enligt riksdagsstyrelsens förslag skall arbetsgivare och andra som har betalat ut ersättning eller förmån på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namngiven person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av lagarna om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet (13 kap. 20 § respektive 9 kap. 20 §). JO har i sitt remissyttrande pekat på att skyldigheten att lämna ut uppgifterna enligt riksdagsstyrelsens förslag inte är sanktionerad. Det kan enligt JO:s bedömning därför inte uteslutas att bestämmelsen

inte får avsedd verkan. Om bestämmelsen skall förenas med någon form av sanktion, kan enligt JO en jämförelse göras med vissa andra föreskrifter om uppgiftsskyldighet som sanktioneras med penningböter eller vite.

Om en möjlighet att tillgripa sanktioner bedöms som behövlig i detta fall har Lagrådet för sin del funnit att vite framstår som en lämpligare sanktion än penningböter.

Det är enligt utskottets mening angeläget att den nya ordning som nu avses komma till stånd i fråga om administrationen av systemet med inkomstgaranti kan fungera utan störningar. Det påpekande som JO gjort bör med hänsyn härtill föranleda att skyldigheten att lämna uppgifter till riksdagsförvaltningen sanktioneras. Utskottet förordar i enlighet med vad Lagrådet anfört att vite väljs som sanktion.

Den situation som inträder när garantitagaren erhållit ett för högt belopp och skillnaden skall återkrävas berörs i Lagrådets yttrande vid behandlingen av de remitterade förslagen till 13 kap. 21 § lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och 9 kap. 21 § lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet. Lagrådet förordar bl.a. att bestämmelserna om ränta skiljs ut till en särskild paragraf. Denna bör enligt vad Lagrådet anför utformas så att ränta skall bestämmas efter den räntesats som anges i räntelagen (1975:635). Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti och skillnaden inte har betalats tillbaka inom en månad efter det att krav på återbetalning framställts, skall garantitagaren betala ränta för därpå följande tid intill dess betalning sker. Har garantitagaren försummat att lämna uppgifter som erfordras för bestämmande av det belopp som skall betalas tillbaka, skall ränta enligt Lagrådets förslag tas ut från den dag då uppgifterna senast skulle ha lämnats. Lagrådet anser att en sådan reglering skapar ett incitament till fullgörande av skyldigheten att lämna uppgifter om väsentligt ändrade förhållanden och harmonierar bättre med att den som uppfyller uppgiftsskyldigheten är underkastad straffansvar för de uppgifter han eller hon lämnar. Utskottets lagförslag är utformat i enlighet med vad Lagrådet har anfört.

Framtida översyn av regelverket

De ändringar i reglerna om inkomstgarantier m.m. som utskottet nu föreslår har utformats i syfte att möjliggöra den praktiskt viktiga överflyttningen av administrativa uppgifter till SPV och samtidigt uppnå en bättre kontroll inom systemets ram. Utskottets förslag till riksdagsbeslut begränsas till vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften. Utskottet har emellertid inhämtat att en översyn av lagarna (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet förbereds inom riksdagsförvaltningen. Vad som har förekommit under beredningen av detta ärende ger enligt utskottets mening anledning till antagande att en sådan översyn skulle vara av värde; inte minst förtjänar det

som Lagrådet har anfört om att lagreglerna efter ett överlämnande genom avtal av administrativa uppgifter till SPV kommer att te sig missvisande att uppmärksammas inom ramen för en mera allsidig översyn. Vidare bör frågan om tillgång till domstolsprövning i fråga om sådana beslut i ärenden om inkomstgaranti som enligt vad som nu föreslås kommer att överprövas av riksdagens besvärsnämnd tas upp i samband med en sådan översyn. Det samma gäller enligt utskottets mening vad Lagrådet i detta ärende har anfört om överprövning av beslut i andra frågor än inkomstgaranti. Utskottet utgår från att en sådan mera allmän och förutsättningslös översyn kommer till stånd.

Ikraftträdande

Hänsyn till att den nya ordningen skall kunna införas på ett i administrativt hänseende väl förberett sätt talar för att lagändringarna får börja gälla något senare än enligt riksdagsstyrelsens förslag. Utskottet föreslår att de nya lagreglerna får träda i kraft den 1 mars 2003.

BILAGA 1

Riksdagsstyrelsens lagförslag

Riksdagsstyrelsen har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Häri genom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 28 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

28 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ärende om inkomstgaranti för den som varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller inte beslut som fattas i ett sådant ärende.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

¹ Lagen har tryckts om 1992:1474.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller överklagande av beslut av

- a) riksdagsförvaltningen
- b) Riksbanken
- c) Riksdagens ombudsmän
- d) Riksdagens revisorer.

Lagen gäller även överklagande av beslut som fattats av en annan myndighet i riksdagsförvaltningens ställe.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

² Senaste lydelse 2000:428.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

dels att 13 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 13 kap. 18–21 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

17 §³

Den som vill komma i åtnjutande av inkomstgaranti eller efterlevandeskydd skall göra ansökan hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas ut för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Riksdagsförvaltningen får begära att den som ansökt om utbetalning av inkomstgaranti skall lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter, får riksdagsförvaltningen hålla inne utbetalningen av inkomstgaranti.

Den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti skall självant lämna uppgift till riksdagsförvaltningen om sådana väsentligt ändrade inkomstförhållanden som kan påverka ersättningen.

³ Senaste lydelse 2000:432.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Den som begär utbetalning av inkomstgaranti skall på heder och samvete intyga att uppgifter som lämnas i ett sådant ärende är riktiga.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namn-given person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

21 §

Om årsavstämningen visar att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp skall garantitagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Detsamma gäller om det senare framkommer att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp.

Garantitagaren skall betala ränta på det belopp som krävs tillbaka.

Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

dels att 9 kap. 17 § samt rubriken närmast före nämnda paragraf skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 9 kap. 18–21 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ansökan

Den som vill ha *inkomstgaranti* eller efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Föreslagen lydelse

Handläggning av ärenden

9 kap.

17 §⁴

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Riksdagsförvaltningen får begära att den som ansökt om utbetalning av inkomstgaranti skall lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter, får riksdagsförvaltningen hålla inne utbetalningen av inkomstgaranti.

Den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti skall självant lämna uppgift till riksdagsförvaltningen om sådana väsentligt ändrade

⁴ Senaste lydelse 2001:1001.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

inkomstförhållanden som kan påverka ersättningen.

Den som begär utbetalning av inkomstgaranti skall på heder och samvete intyga att uppgifter som lämnas i ett sådant ärende är riktiga.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namn-given person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

21 §

Om årsavstämningen visar att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp skall garantitagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Detsamma gäller om det senare framkommer att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp.

Garantitagaren skall betala ränta på det belopp som krävs tillbaka.

Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Riksdagsförvaltningen får överlämna en uppgift att handlägga frågor som anges i 2 § första stycket 3 till en annan myndighet. Vad som sägs om riksdagsförvaltningen skall i sådant fall gälla den myndigheten såvitt angår vad som föreskrivs i

1. 1 och 5 §§ lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter,

2. 13 kap. 18–21 §§ lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter samt

3. 9 kap. 18–21 §§ lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

BILAGA 2

Till Lagrådet

Kansliutkastets lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen
(1980:100)

Häri genom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 28 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***9 kap.**

28 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ärende om inkomstgaranti för den som varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller inte beslut som fattas i ett sådant ärende.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

¹ Lagen har tryckts om 1992:1474.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller överklagande av beslut av

- a) riksdagsförvaltningen
- b) Riksbanken
- c) Riksdagens ombudsmän
- d) Riksdagens revisorer.

Lagen gäller även överklagande av beslut som fattats av en annan myndighet i riksdagsförvaltningens ställe.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

²Senaste lydelse 2000:428.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

dels att 13 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 13 kap. 18–21 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

17 §³

Den som vill komma i åtnjutande av inkomstgaranti eller efterlevandeskydd skall göra ansökan hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas ut för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Riksdagsförvaltningen får begära att den som ansökt om utbetalning av inkomstgaranti skall lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter, får riksdagsförvaltningen hålla inne utbetalningen av inkomstgaranti.

Den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti skall självant lämna uppgift till riksdagsförvaltningen om sådana väsentligt ändrade inkomstförhållanden som kan på-

³ Senaste lydelse 2000:432.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

verka ersättningen.

Den som begär utbetalning av inkomstgaranti skall på heder och samvete intyga att uppgifter som lämnas i ett sådant ärende är riktiga.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namngiven person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt första stycket döms till penningböter.

21 §

Om årsavstämningen visar att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp skall garantitagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Detsamma gäller om det senare framkommer att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp. Det belopp som skall betalas tillbaka anses i första hand som ett förskott som skall minska kommande utbetalningar av inkomstgaranti.

Garantitagaren skall betala ränta på det belopp som krävs tillbaka.

Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

dels att 9 kap. 17 § samt rubriken närmast före nämnda paragraf skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 9 kap. 18–21 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ansökan

Handläggning av ärenden

9 kap.

17 §⁴

Den som vill ha *inkomstgaranti* eller efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Riksdagsförvaltningen får begära att den som ansökt om utbetalning av inkomstgaranti skall lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter, får riksdagsförvaltningen hålla inne utbetalningen av inkomstgaranti.

Den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti skall självant lämna uppgift till riksdagsförvaltningen om sådana väsentligt ändrade

⁴ Senaste lydelse 2001:1001.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

inkomstförhållanden som kan påverka ersättningen.

Den som begär utbetalning av inkomstgaranti skall på heder och samvete intyga att uppgifter som lämnas i ett sådant ärende är riktiga.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namngiven person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt första stycket döms till penningböter.

21 §

Om årsavstämningen visar att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp skall garantitagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Detsamma gäller om det senare framkommer att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp. Det belopp som skall betalas tillbaka anses i första hand som ett förskott som skall minska kommande utbetalningar av inkomstgaranti.

Garantitagaren skall betala ränta på det belopp som krävs tillbaka.

Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Riksdagsförvaltningen får överlämna en uppgift att handlägga frågor som anges i 2 § första stycket 3 till en annan myndighet. Vad som sägs om riksdagsförvaltningen skall i sådant fall gälla den myndigheten såvitt angår vad som föreskrivs i

1. 1 och 5 §§ lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter.

2. 13 kap. 18–21 §§ lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter samt

3. 9 kap. 18–21 §§ lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

BILAGA 3

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2002-11-26

Närvarande: f.d. justitierådet Hans Danelius, regeringsrådet Gustaf Sandström, justitierådet Dag Victor.

Riksdagens konstitutionsutskott har den 19 november 2002 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen i ett utkast som upprättats av utskottets kansli vid behandlingen av riksdagsstyrelsens förslag 2001/02:RS3 Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier. Kansliutkastet innefattar

1. förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter,
3. förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter,
4. förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet, och
5. förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslichefen Bertil Wennberg och hovrättsassessorn Sven Johannisson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

En grundläggande tanke i de remitterade förslagen är att handläggningen av vissa frågor om inkomstgarantier m.m. avseende tidigare ledamöter i riksdagen eller företrädare för Sverige i Europaparlamentet skall överföras från riksdagsförvaltningen till Statens pensionsverk (SPV). Detta avses kunna ske genom att riksdagsförvaltningen i den föreslagna nya 2 a § i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen ges ett bemyndigande att till en icke namngiven annan myndighet överföra uppgiften att handlägga berörda frågor.

Utnyttjas bemyndigandet kommer en del av de arbetsuppgifter som riksdagsförvaltningen har enligt sin instruktion att föras över till en annan myndighet. Av remissen framgår att överföringen avses ske genom avtal mellan riksdagsförvaltningen och SPV. Med stöd av avtalet skall SPV sedan fatta beslut i eget namn.

Enligt Lagrådets uppfattning kan det sättas i fråga om överföring av arbetsuppgifter på angivet sätt är förenlig med de principer som ligger till grund för fördelningen av kompetens mellan myndigheter. Övervägande skäl talar för att en sådan ändring i fördelningen av arbetsuppgifter mellan olika myndigheter som det är fråga om här bör ske genom generella föreskrifter i lag eller annan författning och inte genom avtal mellan myndigheterna själva.

Lagrådet har inte underlag för att mera konkret ange vilka författningsändringar som lämpligen bör genomföras för att de berörda uppgifterna skall läggas på SPV men anser att denna fråga bör ytterligare övervägas utifrån bl.a. konstitutionella utgångspunkter.

De lösningar som föreslås i remissen inger inte endast konstitutionella betänkligheter utan leder också till att lagregleringen blir otydlig och missvisande. I de föreslagna nya bestämmelserna i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet anges sålunda att vissa ansökningar skall göras hos riksdagsförvaltningen och att riksdagsförvaltningen skall införskaffa vissa uppgifter från garantitagare, arbetsgivare m.fl., trots att avsikten är att SPV i dessa hänseenden skall verka i riksdagsförvaltningens ställe. Sådana otydligheter blir desto mer besvärande när lagreglerna, såsom i detta fall, har enskilda sökande som sina adressater. När det dessutom föreslås att en straffrättslig sanktion skall införas för arbetsgivare eller annan som inte fullgör sin skyldighet att lämna uppgifter på begäran av riksdagsförvaltningen (13 kap. 20 § lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och 9 kap. 20 § lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet) uppkommer särskilda problem med hänsyn till den straffrättsliga legalitetsprincipen, om det i själva verket inte är riksdagsförvaltningen utan SPV som begär dessa uppgifter. Lagrådet återkommer till denna fråga i sina kommentarer till 13 kap. 20 § lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter.

Om de invändningar av mera principiell art som Lagrådet här gett uttryck för skulle godtas, kan det bli fråga om att göra en relativt omfattande bearbetning av de framlagda förslagen. Trots detta finner Lagrådet skäl att, för det fall att dessa förslag i huvudsak skulle bli bestående, i det följande ange sin syn på de enskilda lagbestämmelser som ingår i remissen. Därvid har Lagrådet inte avvikit från den i och för sig otillfredsställande föreslagna ordningen att riksdagsförvaltningen omnämns i ett antal paragrafer trots att vad som avses i själva verket är SPV.

Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen

9 kap. 28 §

Lagrådet förordar en mindre redaktionell omredigering enligt följande:

”Sekretess gäller i ärende om inkomstgaranti avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att

den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ett sådant ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

1 och 5 §§

I 1 § föreslås ett tillägg av innebörd att lagen även gäller överklagande av beslut som fattats av en annan myndighet i riksdagsförvaltningens ställe. Av 5 och 7 §§ i nu förevarande lag framgår att ett beslut av riksdagsförvaltningen som gäller ekonomisk förmån åt en ledamot av riksdagen och som utgår med anledning av uppdraget får överklagas till Riksdagens besvärsnämnd. Det nu föreslagna tillägget i 1 § är avsett att medföra att beslut av SPV i ärenden om inkomstgaranti skall kunna överklagas till Riksdagens besvärsnämnd (Riksdagsstyrelsens förslag 2001/02:RS3 s. 28).

Att beslut av den regeringen underställda myndigheten SPV skall överklagas till Riksdagens besvärsnämnd framstår i och för sig som en okonventionell ordning vars lämplighet kan ifrågasättas från principiell synpunkt. Mot den föreslagna ordningen kan emellertid även andra invändningar göras.

De beslut det här är fråga om avser tidigare riksdagsledamöters eller deras efterlevandes ekonomiska krav. De är grundade på lag och måste anses gälla sådana civila rättigheter som avses i artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Av denna artikel följer att det då skall finnas en rätt att få anspråken prövade av en oavhängig och opartisk domstol.

Riksdagens besvärsnämnd består enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen av ordförande, som skall inneha eller ha innehaft domarämbete, och av fyra andra ledamöter, valda inom riksdagen. Av 2 § lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut framgår att denna lag inte gäller beslut av en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande skall vara eller ha varit ordinarie domare. En ansökan om rättsprövning är alltså inte ett tillgängligt rättsmedel med avseende på beslut av Riksdagens besvärsnämnd och detta oavsett hur det förhåller sig med de övriga kriterier som också skall vara uppfyllda för att rättsprövning skall kunna ske.

Frågan är då om Riksdagens besvärsnämnd själv i ärenden av detta slag kan anses som en sådan oavhängig och opartisk domstol som avses i artikel 6 i Europakonventionen.

Det finns i Europadomstolens praxis exempel på att domstolsliknande nämnder har ansetts uppfylla de krav som ställs på en oavhängig och opartisk domstol i artikel 6 i konventionen. En förutsättning har emellertid varit att nämnden i fråga om sammansättning och förfarande uppfyller de krav som ställs på en domstol. Detta innebär bl.a. att ledamöterna skall vara fristående i förhållande till parterna och att de inte får ha något eget intresse i de frågor som är föremål för bedömning. I kravet på opartiskhet ingår dessutom inte

enbart ett krav på att ledamöterna rent faktiskt skall vara opartiska (s.k. subjektiv opartiskhet), utan det får inte heller finnas yttre omständigheter som utgör ett legitimt skäl att ifrågasätta ledamöternas opartiskhet (s.k. objektiv opartiskhet).

I fråga om Riksdagens besvärdsnämnd saknas processregler motsvarande dem som gäller för domstolar. Några garantier för att förfarandet inför nämnden fullt ut motsvarar kraven i artikel 6 i konventionen finns därför inte. Därtill kommer att de fyra ledamöter som jämte ordföranden ingår i nämnden själva är riksdagsledamöter och att vissa av de beslut som fattas i fråga om inkomstgaranti och efterlevandeskydd kan tänkas få betydelse för dessa ledamöter själva eller deras anhöriga.

Under sådana förhållanden kan det i vart fall starkt ifrågasättas om Riksdagens besvärdsnämnd i dessa ärenden helt uppfyller kraven i artikel 6 i Europakonventionen. Enligt Lagrådets mening bör det därför finnas en rätt till överprövning i domstol av SPV:s eller besvärdsnämndens beslut rörande inkomstgaranti.

Eftersom Lagrådets prövning är begränsad till de lagförslag som ingår i remissen avstår Lagrådet från att uttala sig om i vilken utsträckning de nu anförda synpunkterna har tillämpning även på andra beslut än dem som omfattas av denna remiss.

Som en följd av att lagen genom tillägget i 1 § kommer att reglera även beslut som fattats i riksdagsförvaltningens ställe föreslår Lagrådet att orden "av riksdagsförvaltningen" utgår i 5 §.

Förslaget till lag om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Allmänt

I 13 kap. 17 och 18 §§ görs en distinktion mellan efterlevandeskydd och inkomstgaranti (jfr dock kapitlets rubrik "Inkomstgaranti", som tycks ha varit avsedd att innefatta även bestämmelser om efterlevandeskydd). De följande bestämmelserna i 19 § om skyldighet att på begäran lämna uppgifter och i 21 § om återbetalningsskyldighet gäller enligt sin ordalydelse enbart inkomstgaranti. I bestämmelsen i 20 § om arbetsgivares eller annans uppgiftsskyldighet omnämns varken inkomstgaranti eller efterlevandeskydd, och hänvisningen till "denna lag" kan ge intrycket att bestämmelsen har en ännu vidare syftning. Lagrådet antar emellertid att även denna paragraf till följd av sin placering mellan 19 och 21 §§ är avsedd att tillämpas enbart på inkomstgaranti. Lagrådet finner det svårt att förstå varför reglerna om uppgiftsskyldighet inte skall på motsvarande sätt gälla för efterlevandeskydd men har inte tillräckligt underlag för att föreslå en utvidgning av regleringen i detta hänseende.

13 kap. 17 och 18 §§

I nuvarande 17 § finns bestämmelser om ansökningar om inkomstgaranti och efterlevandeskydd och rättsverkningar av sådana ansökningar. Enligt förslaget skall dessa bestämmelser fördelas på två paragrafer varav den första handlar

om efterlevandeskydd och den andra om inkomstgaranti. Mellan de två paragraferna föreligger den skillnaden att en ansökan avseende inkomstgaranti inte skall avse rätten till en sådan garanti utan utbetalning av denna, medan den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om detta skydd och inte om utbetalning.

Regler om själva rätten till inkomstgaranti och efterlevandeskydd finns emellertid i andra bestämmelser i lagen, och det synes därför varken i det ena eller i det andra fallet finnas behov av en ansökan annat än i de fall då utbetalning begärs. Det är självklart att det, när en sådan ansökan görs, måste prövas både om det föreligger en rätt till inkomstgaranti eller efterlevandeskydd och vilket belopp som i så fall skall utbetalas.

Enligt Lagrådets mening borde det därför vara möjligt att slå samman 17 och 18 §§ till en enda paragraf av förslagsvis följande lydelse:

”Den som vill att utbetalning avseende inkomstgaranti eller efterlevandeskydd skall ske skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen. Utbetalning avseende inkomstgaranti får inte göras för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden. För efterlevandeskydd får utbetalning inte göras för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.”

13 kap. 19 §

I paragrafen föreslås olika bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Bestämmelserna skall ses mot bakgrund av den ordning för utbetalning och kontroll av inkomstgaranti som avses bli tillämpad. I korthet innebär den att utbetalning skall ske på grundval av uppgifter om vilken inkomst som sökanden förväntar sig att få. Dessa uppgifter skall sedan årsvis stämmas av mot de faktiska inkomsterna, vilket kan leda till rätt att få ytterligare ersättning eller skyldighet att återbetala visst belopp. För att systemet skall fungera krävs att sökanden lämnar dels preliminära uppgifter i sin ansökan, dels slutliga uppgifter i samband med årsavstämningen. De närmare skyldigheterna är avsedda att fastställas genom föreskrifter. Härutöver skall sökanden också vara skyldig att lämna uppgifter på särskild begäran.

Avsikten är att den som lämnar felaktiga uppgifter skall kunna drabbas av ansvar för osann eller vårdslös försäkran enligt 15 kap. 10 § brottsbalken. En förutsättning för att detta skall kunna ske är att det av lag eller författning framgår att uppgifterna skall lämnas skriftligen och på heder och samvete. Det bör alltså av lagen framgå att det finns en uppgiftsskyldighet som är anknuten till ansökan om utbetalning och till en begäran av riksdagsförvaltningen samt dessutom till de föreskrifter som meddelas av riksdagsförvaltningen. Vad som närmast motsvarar detta är första stycket första meningen.

Härutöver finns enligt andra stycket i förslaget en skyldighet att självmant lämna uppgifter vid väsentligt ändrade inkomstförhållanden. Underlåtenhet att lämna sådana uppgifter är emellertid enligt förslaget inte sanktionerad. Vad som sägs om betydelsen av ränta på s. 30 i Riksdagsstyrelsens förslag framstår som missvisande med hänsyn till att ränta synes vara avsedd att utgå endast efter det att återkrav framställts (jfr s. 23). Detta innebär också att den

som underlåter att fullgöra skyldigheten att lämna uppgift om väsentligt ändrade inkomstförhållanden inte drabbas av någon olägenhet till följd härav utan tvärtom erhåller förmånen av en räntefri kredit fram till dess att återkrav framställs i samband med den slutliga avstämningen. För att i någon mån skapa ett incitament till fullgörande av skyldigheten att lämna uppgift om väsentligt ändrade förhållanden synes det böra övervägas att låta skyldigheten att betala ränta inträda redan vid den tidpunkt då utbetalningsbeloppen rätteligen borde ha reducerats.

Om den som helt underlåter att fullgöra sin skyldighet att lämna uppgift om väsentligt ändrade förhållanden inte drabbas av någon sanktion för denna underlåtenhet, synes det för övrigt knappast rimligt att den som uppfyller den osanktionerade skyldigheten att lämna uppgift om väsentligt ändrade förhållanden är underkastad straffansvar för de uppgifter som han eller hon lämnar.

I första stycket andra meningen finns en bestämmelse om att en utbetalning får hållas inne om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter. Det kan diskuteras om samma regel borde gälla även i fråga om brister i en ansökan eller för uppgifter som inte uppfyller kraven i en föreskrift. Det får emellertid antas att sådana brister regelmässigt leder till en begäran att sökanden skall lämna behövliga uppgifter, varför regleringen kan begränsas på förslaget sätt. Möjligheten att innehålla utbetalningar är enligt vad som upplysts avsedd att avse framtida betalningar även i det fallet att de uppgifter som begärts hänför sig till tidigare utbetalningar. Detta bör framgå av lagtexten.

Mot bakgrund av vad som nu anförts och med vissa redaktionella justeringar i övrigt skulle paragrafen kunna ges förslagsvis följande lydelse:

”Ansökan om utbetalning av inkomstgaranti skall vara skriftlig och innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma sökandens rätt till utbetalning. Den som ansökt om utbetalning skall även i övrigt skriftligen lämna sådana uppgifter enligt utfärdade föreskrifter eller när riksdagsförvaltningen begärt sådana uppgifter. Uppgifterna skall lämnas på heder och samvete.

Om den som ansökt om utbetalning inte lämnar de uppgifter som begärts får riksdagsförvaltningen hålla inne vidare utbetalningar.

Om den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti får väsentligt ändrade inkomstförhållanden och dessa kan antas påverka rätten till utbetalning skall han eller hon utan särskild begäran lämna uppgift om detta till riksdagsförvaltningen.”

13 kap. 20 §

I första stycket finns bestämmelser om skyldighet för den som betalat ut ersättning eller förmån att lämna uppgifter till riksdagsförvaltningen. Enligt det föreslagna andra stycket är skyldigheten sanktionerad med penningböter.

Den som är uppgiftsskyldig enligt första stycket torde i allmänhet vara en juridisk person. Då juridiska personer inte kan straffas kommer det att bli nödvändigt att med stöd av principerna för företagaransvar identifiera den som inom den juridiska personen är personligen ansvarig. Med tanke på att straffet endast är penningböter torde sanktionen i praktiken ofta inte alls

kunna komma till användning. Dessutom blir regleringen – som berörts redan inledningsvis – svåröfrenlig med den straffrättsliga legalitetsprincipen. I straffbestämmelsen i andra stycket hänvisas nämligen till första stycket, där det talas om en begäran av riksdagsförvaltningen. I praktiken är det emellertid fråga om en begäran som avses komma från SPV. Det förslag till ändring i 2 a § i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen enligt vilket riksdagsförvaltningen i nu förevarande paragraf skall kunna avse SPV kan knappast anses motsvara det straffrättsliga kravet på stöd i klar och tydlig lag. Om en straffsanktion skall bibehållas, bör det därför göras klart att det är fråga om en begäran antingen från riksdagsförvaltningen eller från den som trätt i riksdagsförvaltningens ställe vid handläggningen av dessa ärenden.

Förslaget att sanktionera skyldigheten enligt första stycket har sin bakgrund i synpunkter som JO framfört under remissbehandlingen. JO pekade i sitt yttrande, förutom på penningböter som tänkbar sanktion, även på möjligheten till vitessanktionering. Om en möjlighet att tillgripa sanktioner bedöms som behövlig i detta fall finner Lagrådet för sin del att vite framstår som en lämpligare sanktion.

13 kap. 21 §

I paragrafen behandlas den situation som inträder när garantitagaren erhållit ett för högt belopp och skillnaden skall återkrävas. I första meningen används ordet "årsavstämningen", vars närmare innebörd dock inte framgår av lagtexten. Lagrådet anser därför att denna term bör undvikas i paragrafen.

I paragrafens andra stycke behandlas skyldigheten att betala ränta på det belopp som krävs tillbaka. I bestämmelsen anges emellertid inte vare sig räntenivån eller den tid för vilken ränta skall beräknas. Eftersom det här rör sig om en specifik ekonomisk förpliktelse för enskilda rättssubjekt, bör åtminstone huvudprinciperna för fastställande av räntan anges i lagen. I viss mån kan det vara lämpligt att som förebild använda bestämmelserna i 6-8 §§ förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar. För tydlighetens skull förordar Lagrådet att bestämmelserna om ränta skiljs ut till en särskild paragraf.

Lagrådet föreslår att de två paragraferna får ungefär följande utformning:

"21 §

Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti skall garantitagaren betala tillbaka skillnaden. Ett belopp som skall betalas tillbaka skall, när det är lämpligt, minska kommande utbetalningar av inkomstgarantin. Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

22 §

Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti och skillnaden inte har betalats tillbaka inom en månad efter det att krav på återbetalning framställts, skall garantitagaren betala ränta för därpå följande tid intill dess betalning sker. Räntan skall bestämmas efter den räntesats som anges i räntelagen (1975:635). Om det finns särskilda skäl får kravet på ränta efterges helt eller delvis.

Vad som sägs i första stycket skall också gälla om garantitagaren försummat att lämna uppgifter som erfordras för bestämmande av det belopp som skall betalas tillbaka. I ett sådant fall skall ränta tas ut från den dag då uppgifterna senast skulle ha lämnats in."

Förslaget till lag om ändring i lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

9 kap. 17-21 §§

De synpunkter som Lagrådet framfört i anslutning till 13 kap. 17-21 §§ lagen om ändring i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter har motsvarande giltighet med avseende på nu förevarande bestämmelser.

Förslaget till ändring i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen

2 a §

Genom de ändringar i lagen om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter som behandlats i det föregående synes punkt 1 i den nu ifrågavarande paragrafen kunna utgå. Om det emellertid skulle anses önskvärt att även i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen erinra om möjligheterna till överklagande av beslut som fattats av annan myndighet i riksdagsförvaltningens ställe, bör detta ske i ett andra stycke och få formen av en erinran av t.ex. följande lydelse: "Om rätten att överklaga beslut av sådan myndighet som avses i första stycket finns bestämmelser i 1 och 5 §§ lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter."

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 28 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

28 §

Sekretess gäller i ärende om inkomstgaranti avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ett sådant ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003.

¹ Lagen har tryckts om 1992:1474.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

dels att 13 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 13 kap. 18–22 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

17 §²

Den som vill komma i åtnjutande av inkomstgaranti eller efterlevandeskydd skall göra ansökan hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas ut för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Ansökan om utbetalning av inkomstgaranti skall vara skriftlig. Den som ansökt om utbetalning skall även i övrigt enligt utfärdade föreskrifter eller när riksdagsförvaltningen begärt det skriftligen lämna sådana uppgifter som behövs för att bedöma sökandens rätt till utbetalning. Uppgifterna skall lämnas på heder och samvete.

Om den som ansökt om utbetalning inte lämnar de uppgifter som begärts får riksdagsförvaltningen hålla inne

² Senaste lydelse 2000:432.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

vidare utbetalningar.

Om den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti får väsentligt ändrade inkomstförhållanden och dessa kan antas påverka rätten till utbetalning skall han eller hon utan särskild begäran lämna uppgift om detta till riksdagsförvaltningen.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namngiven person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt första stycket får föreläggas att fullgöra skyldigheten. Föreläggandet får förenas med vite.

21 §

Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti skall garantitagaren betala tillbaka skillnaden. Ett belopp som skall betalas tillbaka skall, när det är lämpligt, minska kommande utbetalningar av inkomstgarantin. Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

22 §

Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti och skillnaden inte har betalats tillbaka inom en månad efter det att krav på återbetalning framställts, skall garantitagaren betala ränta för därpå följande tid intill dess betalning sker. Räntan skall bestämmas efter den räntesats som anges i räntelagen (1975:635). Om det finns särskilda skäl får kravet på ränta efterges helt eller delvis.

Vad som sägs i första stycket skall också gälla om garantitagaren försummat att lämna uppgifter som

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

*erfordras för bestämmande av det
belopp som skall betalas tillbaka. I
ett sådant fall skall ränta tas ut från
den dag då uppgifterna senast skulle
ha lämnats in.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

dels att 9 kap. 17 § samt rubriken närmast före nämnda paragraf skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 9 kap. 18–22 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ansökan

Handläggning av ärenden

9 kap.

17 §³

Den som vill ha *inkomstgaranti* eller efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Ansökan om utbetalning av inkomstgaranti skall vara skriftlig. Den som ansökt om utbetalning skall även i övrigt enligt utfärdade föreskrifter eller när riksdagsförvaltningen begärt det skriftligen lämna sådana uppgifter som behövs för att bedöma sökandens rätt till utbetalning. Uppgifterna skall lämnas på heder och samvete.

Om den som ansökt om utbetalning inte lämnar de uppgifter som begärts

³ Senaste lydelse 2000:433.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

får riksdagsförvaltningen hålla inne vidare utbetalningar.

Om den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti får väsentligt ändrade inkomstförhållanden och dessa kan antas påverka rätten till utbetalning skall han eller hon utan särskild begäran lämna uppgift om detta till riksdagsförvaltningen.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namngiven person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt första stycket får föreläggas att fullgöra skyldigheten. Föreläggandet får förenas med vite.

21 §

Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti skall garantitagaren betala tillbaka skillnaden. Ett belopp som skall betalas tillbaka skall, när det är lämpligt, minska kommande utbetalningar av inkomstgarantin. Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

22 §

Om det har betalats ut ett för högt belopp avseende inkomstgaranti och skillnaden inte har betalats tillbaka inom en månad efter det att krav på återbetalning framställts, skall garantitagaren betala ränta för därpå följande tid intill dess betalning sker. Räntan skall bestämmas efter den räntesats som anges i räntelagen (1975:635). Om det finns särskilda skäl får kravet på ränta efterges helt eller delvis.

Vad som sägs i första stycket skall också gälla om garantitagaren för-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

*summat att lämna uppgifter som
erfordras för bestämmande av det
belopp som skall betalas tillbaka. I
ett sådant fall skall ränta tas ut från
den dag då uppgifterna senast skulle
ha lämnats in.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Riksdagsförvaltningen får överlämna en uppgift att handlägga frågor som anges i 2 § första stycket 3 till en annan myndighet. Vad som sägs om riksdagsförvaltningen skall i sådant fall gälla den myndigheten såvitt angår vad som föreskrivs i

- 1. 13 kap. 18–22 §§ lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter samt*
- 2. 9 kap. 18–22 §§ lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003.

BILAGA 5

Remissinstanser

Riksdagens ombudsmän
Kammarrätten i Sundsvall
Justitiekanslern
Statens pensionsverk
Riksförsäkringsverket
Riksskatteverket
Alecta